

Elutazott a koreai parlamenti küldöttség

A koreai parlamenti küldöttség Li Jang Ho-nak, a Koreai Munkapárt Politikai Bizottsága tagjának, a Legfelsőbb Népi Gyűlés Elnöksége alelnökének vezetésével szerdán este elutazott Magyarországról. A küldöttség búcsúztatására a Ferihegyi repülőtérre megjelent Kállai Gyula, Kisházi Ödön, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, valamint az országgyűlés tisztikarának több tagja. (MTI)

Keldis akadémikust díszdoktorrá avatták

Wroclaw és Delhi után Budapest, az Eötvös Loránd Tudományegyetem is díszdoktorainak sorába iktatta M. V. Keldis akadémikust, a Szovjet Tudományos Akadémia elnökét, a matematika és a fizika tudományának világszerte elismert művelőjét. Szerdán az egyetem aulájában tartott ünnepi közgyűlésen került sor a díszdoktorrá-avatásra, amelyen részt vett dr. Polinszky Károly művelődésügyi miniszterhelyettes, Ligeti Lajos, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke, az Akadémia Elnökségének több tagja, számos akadémikus, a

társügyetemek képviselői, az Eötvös Loránd Tudományegyetem sok professzora és hallgatója. Ott volt F. J. Tyitov szovjet nagykövet, valamint a Keldis akadémikus vezetésével hazánkban tartózkodó szovjet akadémikus küldöttség. Az ünnepség színhelyén, az aulában a rektor és a dékánok hivatali jelvényüket, a hagyományos rektori, illetve dékáni láncot viselték, mögöttük díszegyenruhás hallgatók tartották a kari jelvényeket. Keldis akadémikus az emelvényen a díszdoktorok számára fenntartott széken foglalt helyet.

Közgazdasági eszközökkel

Egyesek kockázatosnak tartják, hogy az új gazdasági mechanizmusban a gazdasági szervezetek, a vállalatok nem kapnak kötelező tervutasításokat; vannak, akik számára még nem világos, hogy a népgazdasági terv miért valószínűsíthető meg jobban, hatékonyabban közgazdasági eszközökkel, mint tervutasításokkal; hogyan lehet tervszerűbb a népgazdaság fejlődése, ha — úgymond — „szükítjük a tervezés hatáskörét.”

Nos, a felmerült aggályokra legalább háromféle módon válaszolhatunk. A válaszok és az érvek első csoportja mindazon kedvezőtlen tendenciák feltárása és bemutatása — részletes felsorolásuktól ezúttal eltekintünk — amelyek az utóbbi időben gátolták a népgazdaság kiegyensúlyozott és arányos fejlődését, részben akadályozva ezzel a gyorsabb ütemű gazdasági növekedést.

A válaszok másik csoportja is tapasztalati jellegű. Ennek lényege, hogy az utóbbi 10 esztendőben sok minden történt, ami az ötvenes évek első felében kialakult, túlzottan centralizált tervlembentési irányítási rendszer egyes elemeit módosította. Bár e módosítások részleges jellegűek voltak, de csírájukban tartalmazták az új gazdasági mechanizmus — legalábbis egyes vonásait. Gondoljunk csak a nyereségkategoría felhasználására, a különböző bérformák differenciáltabb alkalmazására, a fokozott anyagi ösztönzésre, az árrendszer javítására, a hitel- és kamat intézményének fokozott alkalmazására. Tény, hogy az alapszabályok változatlanul érvényesülő tervlembentési irányítási rendszerben ezek a részleges módosítások is már pozitív eredményekkel jártak, az 1957-et követő években.

Aligha találunk a közgazdasági eszközök hatékonnyabb voltára a gyakorlatban is ellenőrizhető meggyőzőbb tény, mint a hazai mezőgazdaság nagyüzemi átszervezését követő időszak terméshatárulását. Míg az átszervezés az ötvenes évek elején a mezőgazdasági termelés csökkenésével járt, addig 1959 után a nagyüzemi átszervezés időszakában nem csökkent a termelés, sőt a mezőgazdaság termelői gyors ütemben nőttek, noha az utasításos rendszert nagy-

részt az áru- és pénzkapcsolatokon alapuló irányítási és befolyásolási módszerek váltották fel.

Talán mindjárt itt jegezzük meg, hogy ahol árakkal és egyéb közgazdasági eszközökkel, impulzusokkal nem tudták „alátámasztani” a tervlembentési irányításokat, ott a tervet sem „hozták”. Ennek tipikus példája a mezőgazdaságban az ország ellátása és a kivitel szempontjából is fontos szarvasmarha — ezen belül a tehénállomány növelése: a második ötéves tervidőszakban a szarvasmarha-állomány mintegy 2, a tehénállomány közel 8 százalékkal csökkent. Ezzel szemben rövid idő alatt is számottevően nőtt az áruháromfi-termelés: az 1960. évi 28 ezer tonnáról 1966-ban 74 ezer tonnára. Az utóbbi magyarzata, hogy a baromfi-felvásárlási árak emelése révén a mezőgazdasági üzemek számára jövedelmezővé vált a baromfi-tartás.

Figyelemre méltóak az egyes iparvállalatoknál folyó kísérletek is. Ahol a tervmutatók elsősorban az értékesítésre ösztönöztek és az érdekeltiségi rendszer alapja a vállalatj eredmény, ott rövid időn belül is előnyösen alakult a gyártmány-struktúra, nőtt a kivitel, javult a devizahozam, emelkedett a nyereség tömege és az ebből kifizethető nyereségrészesedés.

Következzék most a válaszok harmadik csoportja: vagyis a tapasztalati tényeken alapuló logikai jellegű bizonyítás. A szocialista áru-termelés és az árutermelésből fakadó viszonyok nem a tervgazdálkodáson kívül, vagy csupán „mellette” léteznek. Ezek a szocialista tervgazdálkodási rendszer szervei, amelyeket a szocialista állam a tervgazdálkodás szolgálatába állított. Így tehát az áruviszonyokon alapuló közgazdasági eszközrendszer és a tervvezetés nem egyazon gazdasági rendszer két ellentétes pólusa, hanem szerves egysége.

A szabályozott piaci mechanizmus tervszerű felhasználásának a tervlembentési módszerrel szemben előnye, hogy a piac objektívebben és pontosabban informálja a vállalatokat a

kereslet alakulásáról. A tervlembentéseken alapuló irányítási rendszerben általában nincs, vagy alig van mód az utasítások helyességéről meggyőződni. Hiszen az utasítónak nem áll érdekében saját utasításainak utólagos felülvizsgálata, kritikája; az ellenőrzés elsősorban arra irányul, hogy a vállalatok végrehajtották-e az utasításokat. A rossz utasítást (a gazdaságilag ésszerűtlen, hibás döntést) a vállalatok nem, vagy alig bírálják, hiszen azok teljesítése éppen úgy biztosítja a személyi jövedelmet és az erkölcsi elismerést, mint a jó utasítás megvalósítása. Sőt, az esetleges bírálat olykor a felsőbb szervek ellenszenvét is kiváltotta.

Ezzel szemben a piaci mechanizmus és a piacot szabályozó, illetve befolyásoló közgazdasági eszközök az irányítás határfoka szempontjából nem enyhébbek és nem „lazábbak” az adminisztratív tervutasításoknál. Ellenkezőleg: sokkal kérlelhetlenebbek, mert a közgazdasági eszközök egyformán érvényesek valamennyi vállalatra és objektívebb mércéi a vállalati munka sokoldalú megítélésének. A közgazdasági szabályozás eszközei azért is hatékonyabb „utasítások”, mert hatásuk közvetlenül ott érvényesül, ahol a döntés született.

Az elmondottak távolról sem jelentik azt, hogy akár a folyó termelés irányításában is nem kerülhet sor operatív utasításokra. Olyan esetekben, amikor a közgazdasági eszközök nem bizonyulnak elég hatékonyaknak valamely gazdasági cél megvalósításában, az állam tulajdonosi funkcióból fakadó utasításokkal is élhet. Ezek az utasítások azonban csak kivételt képezhetnek az új irányítási rendszerben és általában átmeneti jellegűek lehetnek. A vállalatok jogi helyzetére vonatkozó és 1968. január 1-ével életbe lépő minisztertanácsi rendelet is leszögezi, hogy a vállalatokat alapító szervek csak kivételesen utasíthatják a vállalatokat meghatározott tevékenység elvégzésére, ebben az esetben is úgy, hogy az utasítások azok gazdasági eredményét ne érintsék hátrányosan.

Dr. VARGA GYÖRGY

Diákok a gyárban

Vagy ötven fűrgé kezű gyerek rakja papírládaiba a kis májkonzerves dobozokat. Úgyesen forgolódnak a sárga színű emelótargonca, meg a mázsa körül. Ahogy megteklik egy láda, vizsik lemnérni, s a teljesítményt feljegyzik. A Rigó utcai fiúnevelő intézet diákjai már ott-hon vannak a Szegedi Konzervgyárban. Harmadik éve a nyári szünetben napi 4 órás műszakokban dolgoznak itt a fő szezonban.

Kirándulásra, ruhákra

— Szépen keresnek a fiaink — mondja Fáy László nevelőtanár. — A múlt évben 21 ezer 800 forintot adtak a kezünkbe. Egy részét zsebpénzként elosztottuk, a másik feléből háromhetes tábor rendeztünk Mártélyon. A fiúk szeretnek a gyárban dolgozni.

A véleményt egyik illetékes is alátámasztja: Hódi Sanyi azok közül való, akik tavaly szintén itt vállaltak munkát:

— Tíz napig jártunk a konzervgyárba. Nem volt nehéz, amit csináltunk, és szépen kaptunk fizetést. Tavaly néhányan összeadtuk a pénzünket és vettünk egy lemezjátékot. Az idei bérérből már lemezeket vásárolunk.

Beljebb, a csomagolóban gimnazista lányok szortírozzák a borsókonzerveket. Őket sem kell biztatni, hiszen teljesítményben dolgoznak. A szöke Papp Zsuzsa például NDK-ba igyekszik, s most a kirándulásra gyűjt. Egy piruló, nevét elárulni sem akaró lány a miniszoknyára, orkáknabátra valót akarja megkeresni. Azt mondja, sikerülni fog.

Felnőttként

„Viharsarok 4-est kér” — olvasom a táblát az ezer vagonos raktár falán. A nyomtatók kedvéért még öt felkiáltójelet is odabiggyesztettek a sor végére. A tábla alatt négy kék köpenyes lány az úgynevezett steril hordókból rakodólapokra válogatja az üveges borsókonzerveket. A kiváló munkások között emlegetik őket: Széll Zsuzsát, Zomborj Etát, Horváth Annát, Szepesi Iónát. Törzstagok, harmadik éve rendszeresen itt vannak a szünetidőből három-négy hétig. A felnőttek normáját 100 százalékra teljesítik.

Mit jelent a tábla? — kérdezem Széll Zsuzsától. — A Viharsarok — a brigádunk neve. A 4-es — a 4-es szemnagyságú borsót jelzi. Ez a mi külön „telefonunk”, így kérjük az anyagutánpótlást. Gyorsabb is és egyszerűbb is, mintha utána járnánk.

Kölcsönös haszon

A diákok 1966-ban összesen 120 ezer 300 órát dolgoztak a konzervgyárban. A 6 órás műszakokban 30, a nyolc órásban 41 forint napi átlagkeresethez jutottak, s ez a pénz igen jól jött. A feladat, amit el kellett és amit ma is el kell végezniük, nem nehéz, de a gyárnak sokat ér; a szezonban

(Somogyiné felvétele)
A legügyesebb négy kislány, a Viharsarok brigád tagjai zöldborsókonzervet raknak a szállítólapokra.

jelentkező kézimunkák nagy részét ugyanis elvégzik a gyerekek. Olyan feladatokat oldanak meg, amelyekre a gyárnak nincs elég felnőtt dolgozója. Összevetve: jól jár a konzervgyár, s jól járnak a diákok. A gyár éppen ezért az idén — már harmadszorra — szervezetten készült a diákok foglalkoztatására. Előszervező

kötött velük, előzetesen megtartották a baleseti oktatásokat is. Jelenleg 170-en dolgoznak a raktárakban, a csomagolóban. A következő hónapokban még több ügyes diákközre van szükség: júliusban, augusztusban 200—250 fiatalnak biztosít hasznos elfoglaltságot a konzervgyár.

M. I.

A szódavíz ügye

A „Jelketlen” szegedi szikvizre sokan panaszkodnak. Legtöbbször — jogosan. Annál is inkább szükség van tiszta vízre önteni a pohárba, mivel a szódavíz készítői becsületesen dolgoznak, mindent megtesznek a jó innivalóért.

Lajos Menyhértné, az Anna-Gyógyviz- és Üdítőital, Szikvízpari Vállalat igazgatója a témával kapcsolatban megállapítja:

Rajtuk nem múlik

— Vállalatunk Csongrád megye városában egy-egy, Szegeden három, Makón két teleppel működik. Évente 2 millió 560 ezer üveg szódavizet és 2 millió 140 ezer üveg üdítőitalt készítenek Szegeden. A szódavízünk elenyésző része nagy része igaz, az üvegekben nincs megfelelő mennyiségű szén-sav. Az ok: a szegedi hálózatból nyert víz hőfoka magas, a 26—29 Celsius fokot is eléri nyáron. A szén-sav — sajnos ilyen vízzel nem köthető meg megfelelően. Jelenlegi üzemünkben mintegy 400 ezer forintot fejlesztést kellene végrehajtani, hogy a megfelelő hűtést biztosíthassuk. Van egy másik megoldás: a vállalat új, központi telepre készül, a volt szegedi jéggyár helyére, a Madách utcába. Itt a meglevő

berendezésekkel könnyűszerrel elvégezhetnénk a hűtést. Az átköltözésnek azonban akadályai vannak.

Nincsenek új gépek

— Vállalatunk és felettes szerve már egy év óta foglalkozik az átköltözéssel és a korszerűsítés tervével. Ennél tovább nem juthattunk — folytatja az igazgató. — Két jelentős akadály nehezíti dolgunkat: a Csongrád megyei Tervező Vállalat immár harmadízben halasztja el a rekonstrukció tervének elkészítési határidejét. A második ok: Magyarországon nem sikerül beszerezni megfelelő új szikvíz- és üdítőitaltöltő gépeket.

A Csongrád megyei Tanács nemrég engedélyezte a vállalatnak, hogy a szükséges készülékeket külföldről szerezzék meg. A Komplex Külkereskedelmi Vállalat — amelyet megbízták a vásárlással — hiába próbálkozott a szocialista országokban; ott sem gyártják a szükséges típusú gépeket. Az NSZK-tól lehetne vásárolni, de erre valutája nincs a vállalatnak. Az igazgatótól származó: az új gépek beszerzése egyelőre kilátástalan. Enélkül pedig az új telephe-

lyen sem készíthetnek sokkal jobb szódavizet.

A meglevő gépek lassan múzeumba kívánkoznak. 1985-ből származik a legrégebbi, a legújabbat 1920-ban gyártották. Matuzsálemek, gyakran meghibásodnak. Egy keverőgépet már javítani sem lehet, a legutóbbi műszakj vizsgálat 1967 szeptember 2-ig engedélyezte működését. Ilyen készüléket Magyarországon csak egy budapesti kisiparos állít elő, aki a vállalat érdeklődésére még csak nem is válaszolt.

Nem is lesz?

Tele van munkával — mondja az igazgató, majd megállapítja: — Ha az öreg keverőgép helyett nem lesz másik, akkor úgy néz ki, egyáltalában nem készíthetünk szódavizet Szegeden...

Igaz, nem életkérdés a szódavíz, de mégis kell, igénylik. S egyszerűen elképzelhetetlen, hogy ne lenne megoldás; hogy a magyar ipar nem volna képes megfelelő szikvízgyártó gépeket előállítani?!

Végül az jut az ember eszébe: „elégedettek” lehetünk a mostani szegedi szódavállalattal. Legalább azért, hogy egyáltalán van, ha nem is az igazi.

Matko István

A Gazdasági Bizottság határozata

A Gazdasági Bizottság Építő Vállalatot, az Autóalkatrészgyártó- és Felújító Vállalatot, az Autóközlekedési Vezérigazgatóság szervezetéből a Hungarocamiont a Nemzetközi Autóközlekedési Vállalat leválassza, hogy ezek a vállalatok önálló vállalatként működjenek. Az Autóközlekedési Vezérigazgatóságot 1968. január 1-től Trösztté kell átszervezni.

Építő Vállalatot, az Autóalkatrészgyártó- és Felújító Vállalatot, az Autóközlekedési Vezérigazgatóság szervezetéből a Hungarocamiont a Nemzetközi Autóközlekedési Vállalat leválassza, hogy ezek a vállalatok önálló vállalatként működjenek. Az Autóközlekedési Vezérigazgatóságot 1968. január 1-től Trösztté kell átszervezni.

Szakemberképzés a magyar atomerőműhöz

Amikorra kell, lesz elegendő szakemberünk a magyar atomerőműhöz, erről tartott előadást szerdán az Energia-Gazdálkodási Tudományos Egyesült ülésén Csoma Gyula, a budapesti műszaki egyetem adjunktusa. Amint elmondta, már most is rendelkezünk egy kislétszámú gárdával. De a szakemberek túlnyomó

többségének kiképzése még a jelen és a jövő feladata. Az elgondolások szerint a rendszeres egyetemi oktatás keretében a gépészmérnöki kar hőerőgépész ágazatán és a villamosmérnöki karon is képeznek ki szakembereket. Tervezik reaktortechnikai, nukleáris elektronikai és magkémiai szakmérnök tanfolyamok szervezését is.